

Важливим фактором розвитку кейтерингу є цифровізація підприємницької діяльності. Використання онлайн-платформ для прийому замовлень, просування послуг у соціальних мережах, автоматизація логістики та комунікації з клієнтами сприяють підвищенню конкурентоспроможності підприємств. Особливого значення набуває формування позитивного іміджу бренду, орієнтація на якість сервісу, індивідуалізацію послуг та безпечність харчової продукції.

Водночас діяльність кейтерингових підприємств супроводжується низкою проблем. Серед основних викликів слід виділити нестабільність купівельної спроможності населення, зростання цін на сировину та енергоносії, кадровий дефіцит, порушення логістичних ланцюгів, а також необхідність дотримання високих стандартів безпеки та санітарних вимог. Додатковим фактором ризику є воєнні загрози, які впливають на організацію масових заходів, транспортне забезпечення та стабільність функціонування підприємств сфери гостинності [1].

Попри складні умови, кейтеринг залишається перспективним напрямом розвитку малого та середнього бізнесу. Його конкурентними перевагами є порівняно нижчий рівень стартових інвестицій у порівнянні з відкриттям стаціонарного ресторану, можливість швидкої адаптації до ринкових змін та орієнтація на широкий спектр споживачів. У сучасних умовах особливої актуальності набуває розвиток соціального та військового кейтерингу, організація харчування для внутрішньо переміщених осіб, волонтерських ініціатив, гуманітарних місій та благодійних заходів.

Отже, кейтеринг у сучасних умовах виступає важливим інструментом розвитку підприємництва та забезпечення економічної стійкості сфери гостинності. Подальший розвиток цього напрямку потребує впровадження інноваційних технологій, державної підтримки малого бізнесу, удосконалення системи підготовки кадрів та формування ефективних механізмів адаптації підприємств до кризових викликів і загроз.

Список використаних джерел:

1. Guide to Food Safety for Event Catering. Cardiff Council Strategic Planning & Environment, 2023. 16 p. URL: <https://share.google/pExqjWU0ydYQxRGOA>.
2. Guide to Starting and Running a Successful Catering Business. iPos Point of Sale, 2023. 61 p. URL: <https://share.google/eY8lpq8LJ39ZFsUb3>.
3. Your First Steps to Running a Catering Business. Food Standards Agency, 2022. 40 p. URL: <https://share.google/8dIZGpqnQykW4Jpi>.

УДК 338.2:004

*Кернасюк Ю. В., к.е.н.
Інститут сільського господарства Степу НААН
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький*

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ І ТРАНСФОРМАЦІЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Штучний інтелект (ШІ) стає ключовим чинником економічного розвитку, змінюючи способи виробництва, управління та надання послуг на місцевому

рівні. Для регіонів це означає не лише впровадження нових технологій, а й трансформацію ринків праці, інфраструктури, освіти та інвестиційного клімату, а також ріст попиту на цифрові навички, автоматизацію рутинних процесів і аналітику великих даних.

Організація Об'єднаних Націй (ООН) розглядає ШІ як трансформаційну силу для розвитку світової економіки з потенціалом для значного зростання продуктивності, але попереджає, що він становить критичні ризики розширення нерівності та створення масштабних проблем зі скороченням зайнятості. За даними Агентства торгівлі та розвитку ООН (UNCTAD), прогнозується, що ринок ШІ досягне 4,8 трильйона доларів до 2033 року. Проте переваги від зростання ШІ будуть зосереджені серед кількох економік регіонів світу, що загрожує залишити інші країни без перспектив [1]. Ключові висновки ООН щодо ШІ та майбутньої економіки полягають в тому, що відбуватиметься протистояння продуктивності проти нерівності. Хоча ШІ може змінити застійні тенденції продуктивності, він ризикує погіршити економічні розбіжності, оскільки доступ до інфраструктури ШІ буде зосереджений переважно у розвинених країнах. Другий аспект пов'язаний з трансформацією ринку праці, де очікується, що до 40% глобальних робочих місць можуть бути скорочені під впливом ШІ [2]. Це безумовно вимагає активізації міжнародної політики управління автоматизацією і роботизацією, а також приділення уваги перекваліфікації та адаптації робочої сили до цих змін. Третій аспект перспектив розвитку ШІ пов'язує з можливим його впливом на концентрацію світової влади. Нині за окремими експертними оцінками близько 100 компаній, переважно у США і Китаї, забезпечують 40% світових приватних витрат на дослідження та розробки в сфері ШІ.

Як висловився лауреат Нобелівської премії Майкл Спенс, світова економіка нині переживає період «найчастіших і найсильніших потрясінь». «Замість ізольованих і тимчасових збоїв ми стикаємося зі структурним зрушенням, які ведуть до волатильності, поглиблення фрагментації та ширшого розпорошення добробуту для країн, компаній і домогосподарств. Старий світ зник, і практично кожен ризикує втратити в новому. Питання полягає в тому, скільки і що з цим робити» [3]. Стрімкий розвиток ШІ протягом наступних десятиліть призведе до масштабних структурних змін та революцій. Хоча одні втратять робочі місця через автоматизацію або швидке зростання продуктивності, а інші будуть найняті на нові робочі місця, створені завдяки цим технологіям, найбільше постраждають саме працівники середньої ланки. При цьому робочі місця не обов'язково масово зникнуть, але вони зміняться. Це буде революційний процес, який вимагатиме різних навичок і компетенцій та значних організаційних змін. Як приватний, так і державний сектори відіграють важливу роль у згладжуванні цих технологічних переходів.

На глобальному рівні останніми роками з'явилося багато досліджень проблеми впливу штучного інтелекту на економіку, тоді як регіональні аспекти залишаються недостатньо вивченими, що ставить питання про характер і масштаби трансформацій на локальному рівні. На прикладі Кіровоградської області було розроблено форсайт-прогноз на основі сценарного підходу.

За оптимістичним сценарієм у найближчій перспективі штучний інтелект виступить рушієм підвищення продуктивності праці, процесів роботизації та формування нових сервісних секторів регіональної економіки, тоді як за песимістичним сценарієм можливе перетворення регіону на депресивну територію з прискореною депопуляцією. Трансформація економіки під впливом ШІ на регіональному рівні відбуватиметься нерівномірно й буде залежати від наявного людського капіталу, цифрової та транспортної інфраструктури, а також інвестиційної привабливості. Для Кіровоградської області ключовими факторами успіху стануть місцева система освіти, програми перекваліфікації та тісна співпраця університетів із бізнесом.

Розвиток агротехнологічних рішень на базі ШІ сприятиме підвищенню ефективності аграрного сектору економіки та зменшенню ресурсних витрат через точне внесення добрив і моніторинг фітосанітарного стану, а інтеграція систем прогнозування погоди та ґрунтових даних зі штучним інтелектом зменшить ризики для дрібних і середніх господарств. Автоматизація виробничих процесів на переробних підприємствах збільшить додану вартість в регіоні та створить додаткові робочі місця з вищими вимогами до кваліфікації, тоді як логістичні платформи з елементами аналітики оптимізують маршрути доставки й знизять транспортні витрати при виході на зовнішні ринки. Відбудуватиметься формування локальних хабів та сервісів у туризмі та готельно-ресторанній сфері, з використанням оберненої аналітики споживчої поведінки, що підвищить якість послуг і конкурентоспроможність регіону. Крім того, доступ до хмарних сервісів і готових моделей ШІ знизить бар'єри входу для малих і середніх підприємств, стимулюючи інноваційний бізнес. Водночас, прискорене поширення технологій ШІ може призвести до скорочення робочих місць низької кваліфікації та посилення соціальної нерівності. Тому важливим завданням на регіональному рівні є зменшення негативних наслідків поширення ШІ в економіці та інших сферах діяльності. Для цього необхідні державні та регіональні програми підтримки перекваліфікації та соціальної адаптації працівників.

Інституційна спроможність місцевої влади та регіональних територіальних громад визначатиме швидкість і якість впровадження цифрових рішень. Прозорі електронні сервіси зменшать корупційні ризики й підвищать довіру громадян, а аналітичні платформи дозволять ефективніше планувати бюджетні витрати і контролювати інфраструктурні проекти. Також залучення інвестицій вимагатиме створення сприятливого регуляторного середовища та гарантій захисту даних. Розвиток мережі центрів підтримки підприємництва та інновацій ШІ прискорить появу стартапів із локальних дослідницьких розробок, а успішні кейси агротех-стартапів можуть стати каталізаторами мультиплікації інновацій у суміжних секторах регіональної економіки. Освітні ініціативи, орієнтовані на цифрові навички та роботу з даними, знизять бар'єри для впровадження ШІ у малому бізнесі, а спільні платформи між університетами, владою й бізнесом сприятимуть обміну знаннями й прискоренню комерціалізації технологій. Розширення доступу до відкритих даних стимулюватиме розробку локальних аналітичних продуктів і сервісів. Однак, відсутність стандартів та належної кібербезпекової політики створює ризики для довіри користувачів і бізнесу.

Отже, інвестиції в кібербезпеку й правові механізми захисту даних є обов'язковою умовою масштабування цифрових рішень.

Демографічні виклики, зокрема відтік молоді та працездатного населення, можуть суттєво обмежити потенціал регіону щодо ефективного використання можливостей технологій ШІ, якщо не створювати привабливі робочі місця та умови для життя. Тому потрібна регіональна політика підтримки місцевих інноваційних екосистем, яка допоможе утримати таланти й сформувати ланцюги високої доданої вартості. Екологічний вимір впровадження ШІ також має бути врахований. Енергоефективні та стійкі рішення сприятимуть довгостроковій життєздатності секторів економіки на основі ШІ. Системний моніторинг впливу ШІ на ринок праці та економічні показники дозволить оперативно коригувати регіональну та державну політику, а роль громадянського суспільства у формуванні пріоритетів цифровізації підвищить легітимність рішень і їх відповідність локальним потребам. Акцент на комунікації успіхів і прозорості процесів посилить залучення місцевих підприємців до інноваційних ініціатив. Втілення оптимістичного сценарію потребує комплексного підходу, що поєднує інфраструктурні інвестиції, освіту, адекватне регулювання та системну підтримку підприємництва. Без такої координації регіон ризикує опинитися у песимістичному сценарії, що підкреслює необхідність проактивної політики, цільових інвестицій та міжсекторальної кооперації для забезпечення стійкого і інклюзивного розвитку під впливом синергії ШІ.

Список використаних джерел:

1. UNCTAD. AI market projected to hit \$4.8 trillion by 2033, emerging as dominant frontier technology. 2025. UN. URL: <https://unctad.org/news/ai-market-projected-hit-48-trillion-2033-emerging-dominant-frontier-technology>.
2. Georgieva K. AI Will Transform the Global Economy. Let's Make Sure It Benefits Humanity. International Monetary Fund. URL: <https://www.imf.org/en/blogs/articles/2024/01/14/ai-will-transform-the-global-economy-lets-make-sure-it-benefits-humanity>.
3. Manyika J., Spence M. The Coming AI Economic Revolution. Can Artificial Intelligence Reverse the Productivity Slowdown? Foreign Affairs. October 24, 2023. URL: <https://www.foreignaffairs.com/world/coming-ai-economic-revolution>.

УДК 338.48:640.4

*Ковальчук Н. В., викладач
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький*

ФУНКЦІОНУВАННЯ ГОТЕЛЬНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ (НА ПРИКЛАДІ М. КРОПИВНИЦЬКИЙ)

Готельний бізнес України в умовах повномасштабної війни зазнав суттєвих трансформацій, що проявляються у зміні структури попиту, функціонального призначення підприємств та територіальної організації ринку. Сучасні наукові